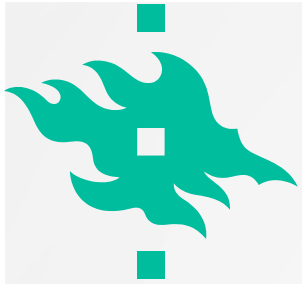


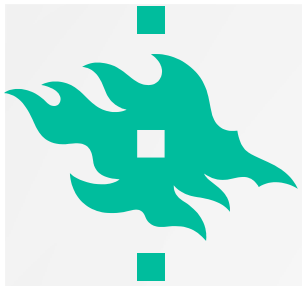
# HARJOITTELUN TYÖKIRJAN LHA- TEHTÄVÄ JA SEN TOTEUTUS HARJOITTELUN AIKANA (TEHTÄVÄ 11)

Annika kiiski  
Apteekkiharjoittelusta vastaava yliopisto-opettaja  
5.10.2010



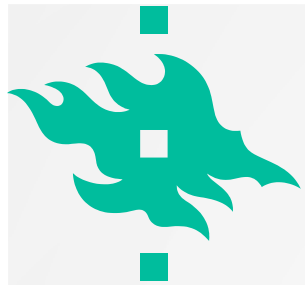
# TAVOITE

- Oppia tekemään lääkehoidon arviointi oikealle potilaalle
- Oppia tunnistamaan hoidollisesti merkittäviä ongelmia/riskejä lääkehoidossa
- Laatimaan perustellut lääkitysmuutosehdotukset tiiviiksi **yhteenvedoksi** ja käymään ne läpi ensisijaisesti hoitavan lääkärin kanssa (jos tämä ei ole mahdollista, hoitoon osallistuvan henkilökunnan ja/tai potilaan kanssa).
- Tärkeä osa oppimista on myös oppia työskentelemään sekä hoitohenkilökunnan että potilaiden kanssa.



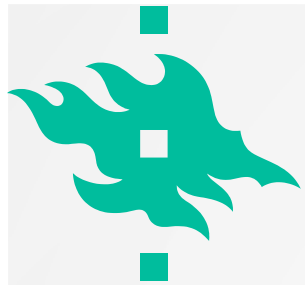
# TEHTÄVÄN SISÄLTÖ

- Lääkehoidon arviointi 1-3 henkilölle.
- Näistä vähintään **yhden tulee sisältää potilaan haastattelu** ja arvioinnin läpikäynti ensisijaisesti lääkärin tai esim. kotihoidon sairaanhoitajan ja/tai potilaan kanssa. Lyhyt yhteenveto/info harjoittelupaikassa ja mahdollisesti hoitoyksikössä lääkehoidon arvioinnin perusteella.



# TEHTÄVÄNANTO ON JOUSTAVA

- Tehtävänanto on joustava ja tehtävä voidaan toteuttaa harjoittelupaikan käytäntöjen mukaisesti.
- Mikäli harjoittelupaikassa ei ole omia LHA-käytäntöjä, tehtävässä voi hyödyntää
  - Suomen Apteekkariliiton lääkehoidon arvioinnin tueksi luomia lomakkeita (esitieto-, haastattelu- ja raportointilomake).
  - Lomakkeet löytyvät Salkusta ja harjoittelun Moodle -alueelta.



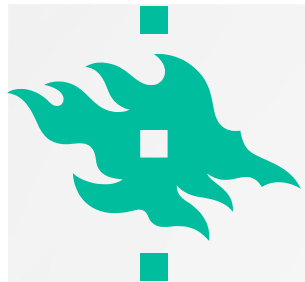
# MATERIAALIT

- Videoklipit
  - Kokeneen LHA-tutorin proviisori, LHKA Sonja Kallion konkreettinen [kuvaus](#), miten hän on toteuttanut tehtävän omien opiskelijoidensa kanssa
  - Heljä Mäkisen lyhyt [esitys](#) (10 min), jossa hän tarkastelee LHA-tehtävän käytännön toteutusta lukuvuonna 2018–2019 harjoittelussa olleilla Helsingin yliopiston opiskelijoilla (n=116). Esitys perustuu Heljän tekemään farmaseutin lopputyöhön. Lopputyön pohjalta laadittiin tarkistuslista tehtävän toteuttamisen avuksi (löytyy opiskelijan ohjeista).
- Lomakkeet
- Moodlessa oleva materiaali (Opiskelijoiden ja LHA-tutor Moodle-alueet)
- Apteekkiharjoittelun internet-sivut

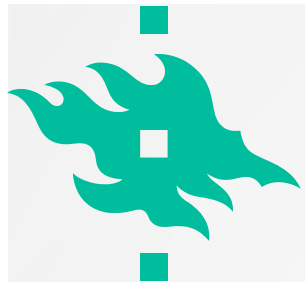


# YHTEISTYÖ TERVEYDENHUOLTOON

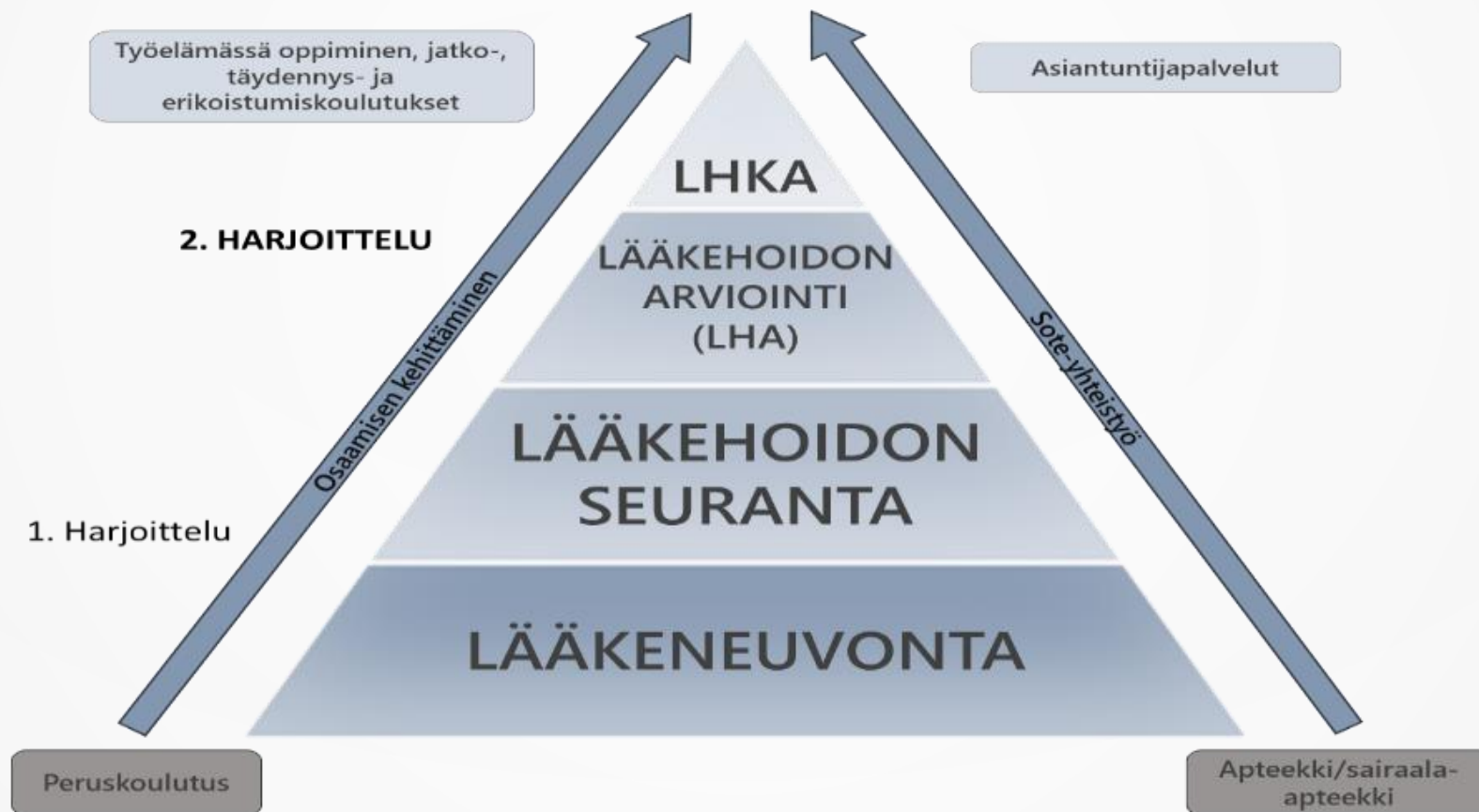
- Lääkehoidon arvioinnissa tarvitaan yhteistyötä potilaan hoitotiimin kanssa.
- Tehtävässä kannattaakin hyödyntää jo olemassa olevaa yhteistyötä.
- Jos apteekilla ei ole entuudestaan sellaisia yhteistyölääkäreitä, jotka voisivat osallistua lääkehoidon arviointitehtävän toteutukseen, **kannattaa lääkärin saatavuus varmentaa ajoissa, jopa jo ennen harjoittelijan/opiskelijan saapumista apteekkiin.**



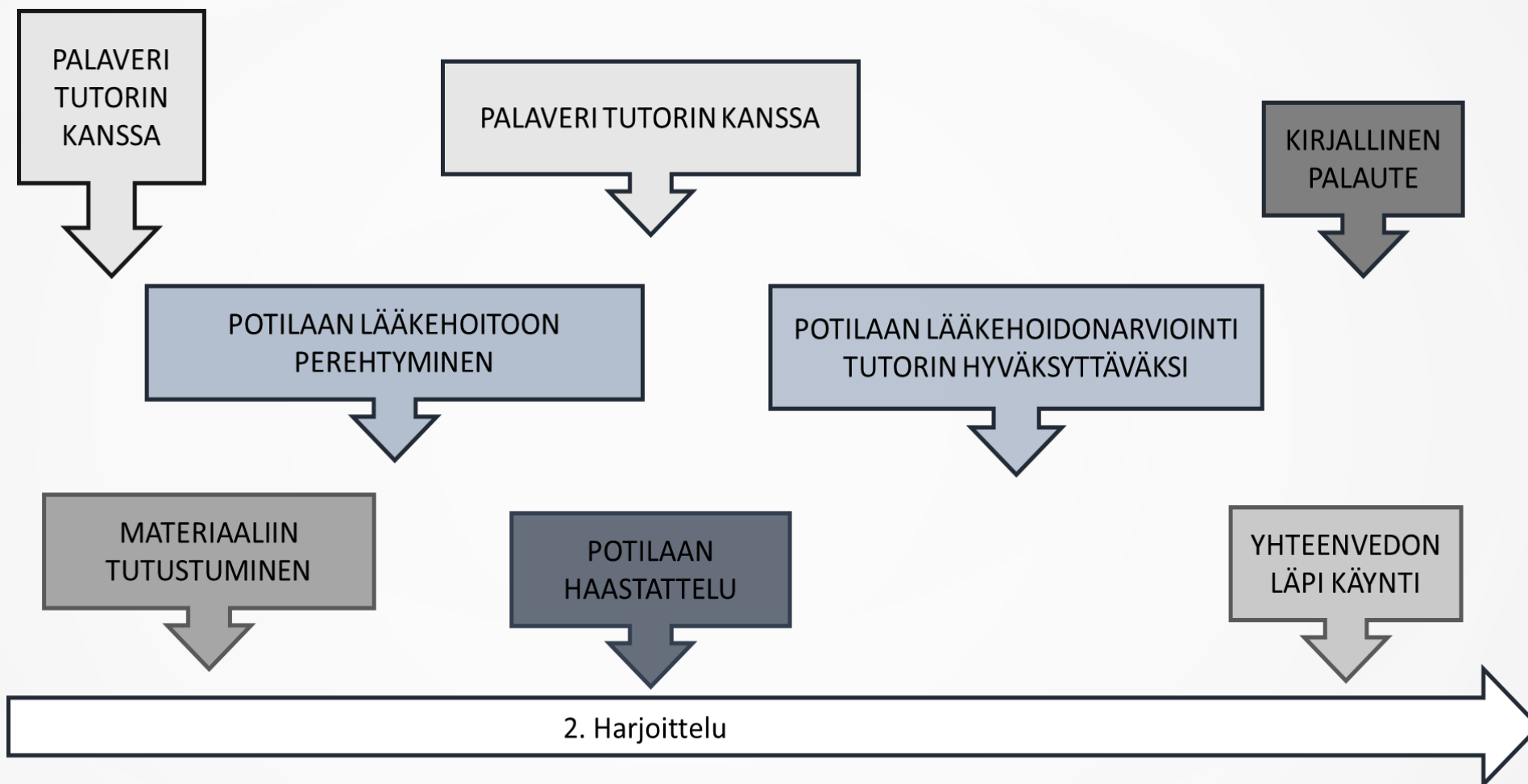
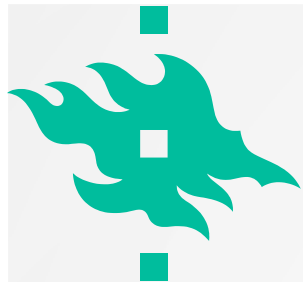
# LUE ENNEN HARJOITTELUJAKSON ALKUA KOKO TEHTÄVÄNANTO HUOLELLA LÄPI

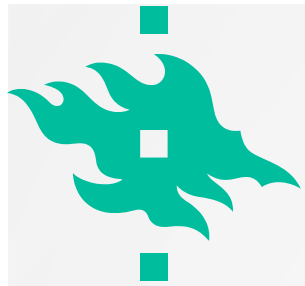


# LÄÄKEHOIDON ARVIOINTIOSAAMINEN KEHITTYY ASTEITTAIN





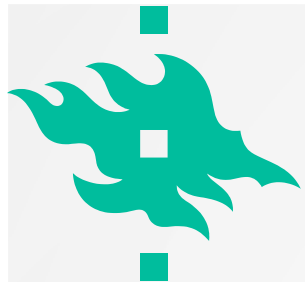




# MITÄ PITÄÄ HUOMIOIDA TEHTÄVÄN TOTEUTUKSEN SUUNNITTELUSSA

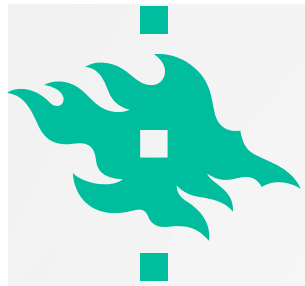
- **Tehtävän 8 yhdistäminen** lääkehoidon arviointitehtävään. Sairaudet, joihin keskitytään, voidaan päättää myös sen perusteella, mitä sairauksia LHA-potilas sairastaa.
- **Potilaan valinta ja potilaan suostumus** (suostumus kirjallisena, lomake löytyy harjoittelun Moodle-alueelta). **Jokaisella opiskelijalla tulee olla oma potilas / asiakas.**
- Jos mahdollista, suositeltavaa olisi tehdä lääkehoidon arviointi 1-3 henkilölle. **Näistä ainakin yhden tulee sisältää potilaan haastattelu** (voi yhdistää tehtävään 25).
- Lääkehoidon arviointitehtävän tutorista päättäminen
- Pitääkö opiskelija yhteenvedon lääkehoidon arvioinnista apteekissa vai mahdollisesti myös yhteistyötaholle erikseen (voi yhdistää tehtävään 25).



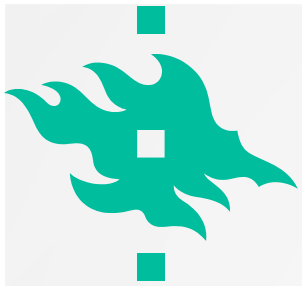


# TUTORIN TEHTÄVÄT:

- avustaa LHA-tehtävän toteutuksen suunnittelussa, aikataulun laatimisessa ja noudattamisessa
- ohjata ja tukea opiskelijaa LHA-tehtävän suorittamisessa
- opastaa käytännön työskentelyyn muiden hoitotiimiläisten ja potilaiden kanssa
- tutustuttaa apteekin/paikkakunnan lääkehoidon arviointikäytäntöihin
- etsiä sopivat potilaat (1-3) tarvittaessa yhteistyössä muiden terveydenhuollon toimijoiden kanssa
- avustaa potilashaastatteluun valmistautumisessa ja läsnäolo ja tuki haastattelun aikana.
- auttaa opiskelijaa tunnistamaan hoidollisesti kaikkein merkittävimmät ongelmat/riskit lääkehoidosta ja opastaa, mitä niille on käytännössä tehtävissä (ratkaisujen löytäminen ja mahdollisten lääkitysmuutosten toteuttaminen)
- opastaa arvioinnin yhteenvedon laatimisessa purkupalaveria varten ja potilaalle
- avustaa/osallistuu mahdolliseen purkupalaveriin lääkärin kanssa
- avustaa tarvittaessa LHA-tapausinfon järjestämisessä apteekin henkilökunnalle/yhteistyötaholle
- arvioi opiskelijan LHA-osaamisen

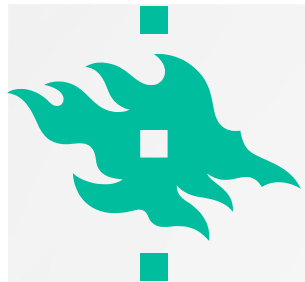


# VAIHE 1: VALMISTAUTUMINEN LÄÄKEHOIDON ARVIOINNIN TEKEMISEEN



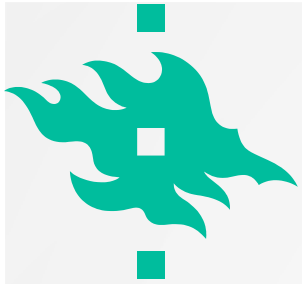
# PALAVERI TUTORIN KANSSA

- Käydään läpi tehtävänanto.
- Sovitaan aikataulusta ja ajankäytöstä sekä tehdään lyhyt kirjallinen suunnitelma tehtävän toteutuksesta.
- Sovitaan, mitä kautta tehdään henkilön/henkilöiden valinta lääkehoidon arviointiin.
- Mietitään perusteellisuus, jolla lääkehoidon arviointi toteutetaan, ja mitä tietoa potilaasta hankitaan ja miten se toteutetaan.
- Valitaan sairaudet, joihin perehdytään (Jos mahdollista)
- Arvioinnissa voi soveltaa paikallisia käytäntöjä. Jos sellaisia ei ole, voidaan toimia esim. Apteekkariliiton LHA-lomakkeita hyödyntäen (Salkussa ja Moodlessa). Erilaisten lääkehoidon arviointikäytäntöjen sisältöä on kuvattu AATE-ryhmän LHA-osaamistavoitteissa



# TUTOR: POTILAAN VALINTA

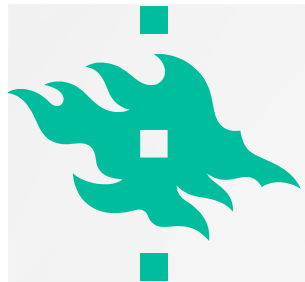
- Palaverin jälkeen tutor sopii yhteistyötahon kanssa potilaan valinnasta mahdollisimman pian.
- Tutor hankkii potilaan ja hänen lääkehoitoaan koskevat tiedot opiskelijan käyttöön.
- Tässä voi käyttää apuna omaa lomakepohjaa tai Suomen Apteekkariliiton esitietolomakepohjaa (Saatavilla Moodlessa).



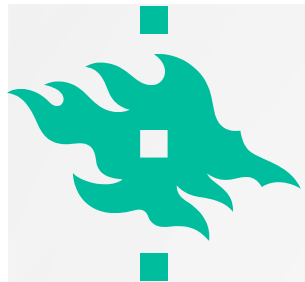
# OPIKKELIJA

- Sen jälkeen, kun tiedossasi on, mitä sairauksia LHA-potilaalla/potilailla on, varaa aikaa ko. sairauksiin ja niiden lääkehoitoon perehtymiseen (max 2 sairautta). Käytä eri tietolähteitä apuna (esim. Käypä hoito -suositukset ja Terveystieteen tietokannat) (huom. tehtävä 8). Kirjaa valittujen sairauksien määritelmät ja lääkehoito.
- Perehdy itsenäisesti lääkehoidon arvioinnin kulkuun (miten toteutetaan).

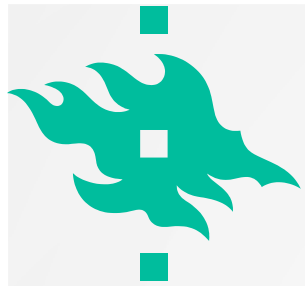




# VAIHE 2: LÄÄKEHOIDON ARVIOINNIN TEKEMINEN

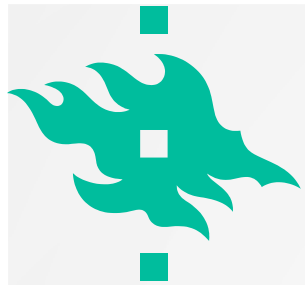


**TÄHÄN VAIHEESEEN SIIRRYTTÄESSÄ ON  
LÖYTYNYT SOPIVA/SOPIVIA POTILAITA  
MUISTA POTILAAN SUOSTUMUS!**



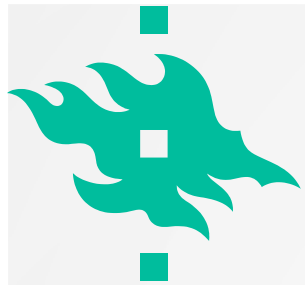
# POTILAAN TAUSTATIEDOT

- sukupuoli ja ikä
- pituus ja paino
- sairaudet (diagnoosit) ja erityiskorvausnumerot
- lääkitys ja lääkemuodot (myös itsehoitolääkkeet ja ravintolisät), varmista, että käytössäsi olevat lääkitystiedot ovat ajantasaiset
- lääkeallergiat ja muut yliherkkyydet
- laboratorioarvot (vähintään GFR-arvo, varsinkin, jos kyseessä on iäkäs henkilö, sovitettava tapauskohtaisesti). Päivystyskäynnit tai toimintakyvyn muutokset viimeisen vuoden/puolen vuoden ajalta
- lääkehoidon arvioinnin tavoitteet / perusteet (Miksi tehdään?)



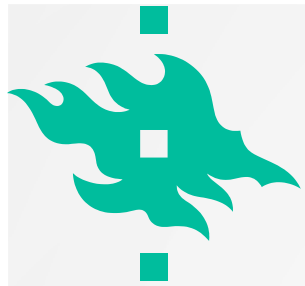
# KOKONAISLÄÄKITYS

- vaikuttavat aineet ja käyttötarkoitukset (onko kaikilla lääkkeillä käyttötarkoitus? onko jokin vaiva, johon tulisi olla lääkehoito, mutta sitä ei ole käytössä?)
- annostuksen oikeellisuus, ottoajankohdat, lääkemuodot
- päällekkäisyydet, yhteisvaikutukset (hoidollisesti merkittävät)
- iäkkäille soveltumattomat/varauksin sopivat lääkkeet (Fimean Lääke 75+, Beersin kriteerit 2019)
- haittavaikutuskuormat
- lääkityksen sopivuus munuaisten toiminta huomioiden (Lääkkeet ja munuaiset)



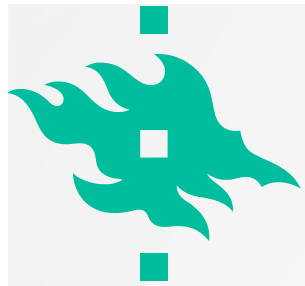
# POTILAAN HAASTATTELU JA SIIHEN VALMISTAUTUMINEN

- Ainakin yhteen lääkehoidon arviointiin tulee kuulua myös potilaan haastattelu.
- Valmistaudu potilaan haastatteluun käymällä läpi hänen sairaus- ja lääkitystietonsa.
- Haastattelussa voit käyttää:
  - apteekin omaa haastattelukäytäntöä
  - Suomen Apteekkariliiton haastattelurunkoa (löytyy Salkusta ja Moodlesta)
  - Soveltuvin osin esim. iäkkäiden lääkityksen riskienarviointimittaria ([Dimitrow ym. 2016](#)), [LOTTA -tarkistuslistaa](#)
- Kertaa myös hoidollisen haastattelun periaatteet (esim. Jyrkkä ym. 2017).
- **Harjoittele haastattelun toteuttamista ensin jonkun läheisesi kanssa ennen varsinaista LHA-potilaasi haastattelua (pilottihaastattelu)**



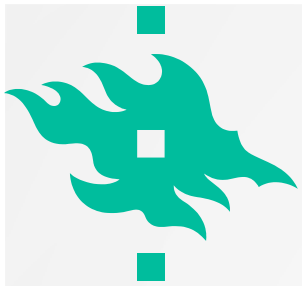
# TUTOR: ENNEN HAASTATTELUA

- käy läpi opiskelijan kanssa hoidollisesti merkittävät huomiot potilaan lääkehoidossa
- käy läpi kliinisen haastattelun periaatteita ja haastattelun kulku opiskelijan kanssa
  - käykää läpi Suomen Apteekkariliiton haastattelupohja ja hyödyntäkää sitä tai muuta vastaavaa pohjaa haastattelun runkona (Saatavilla Salkussa ja Moodlessa).
- ole mukana haastattelutilanteessa, jossa toimit taustatukena opiskelijalle.
  - Kun tehtävää ohjaa etätutor, haastattelussa voi olla opiskelijan tukena myös haastattelun periaatteet tunteva farmaseutti tai proviisori opetusapteekista tai potilaan tunteva hoitaja.



# HOIDOLLISESTI MERKITTÄVÄT HUOMIOT LÄÄKITYKSESTÄ JA TARVITTAVAT TOIMENPITEET

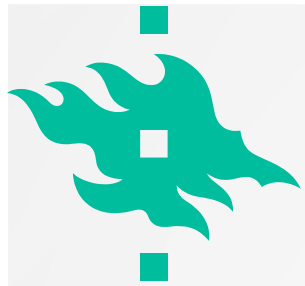
- Haastattelun jälkeen:
  - Keskustele tutorin kanssa lääkehoitoon liittyvistä huomioistasi.
  - Pohtikaa yhdessä potilaan lääkehoidon tilaa.
  - Tee kaikkien esiin tulleiden asioiden ja havaintojen pohjalta kirjallinen arvio potilaan lääkehoidosta, johon kirjaat hoidollisesti merkittävät huomiosi. Perustele mielestäsi tarpeelliset muutosehdotukset ja käytä lähdeviitteitä.
  - Mitä kaikkea saitte ratkaistua jo haastattelun aikana?
  - Paikallisen toimintamallin mukaisesti ollaan yhteyksissä hoitavaan lääkäriin ja hoitajiin arvioinnin löydösten läpikäymiseksi (erityisesti jos hoidollisesti merkittäviä ongelmia lääkityksessä).
  - Sovi tutorin kanssa, käydäänkö lääkehoidon arvioinnin yhteenveto läpi myös potilaan kanssa ja jos käydään, miten se toteutetaan.



# YHTEENVETO LÄÄKEHOIDON ARVIOINNISTA

- Henkilön taustatiedot ja diagnoosit (tiedossa olevat)
- Kokonaislääkitys arvioinnin alussa
- Käytön säännöllisyys ja pituus: 1) onko jatkuvassa käytössä -> kuinka kauan ollut käytössä, 2) kuurina tai muutoin määräaikaisesti -> kuinka pitkään ollut käytössä, 3) tarvittaessa otettava
- Laboratoriotulokset ja viitearvot, myös GFR, varsinkin, jos iäkkäämpi henkilö
- Potilaan ja/tai omaisen/hoitajan haastattelussa esiin tulleet asiat
- Tietokantojen avulla tunnistetut hoidollisesti merkittävät riskit/ongelmat (mm. yhteisvaikutukset, haittavaikutuskuorma)
- Edellä kuvatun aineiston perusteella tehdyssä lääkehoidon arvioinnissa esille nousseet hoidollisesti merkittävät riskit/ongelmat, joihin tulisi puuttua. Listaa yhteenvetoon hoidollisesti merkittävimmät huomiot ja muutosehdotukset lyhyesti perusteltuina **tärkeysjärjestyksessä**
- Arvioinnin perusteella tehdyt päätökset muutoksista lääkehoitoon ja muutosten toteutumisen ja vaikuttavuuden seuranta (yhteistyölääkärin tekemät päätökset lääkitysmuutoksista, vastuutahot niiden toteutukseen, mahdollisen seurantatapaamisen tarve ja toteutustapa)
- Käyttämäsi tietolähteet



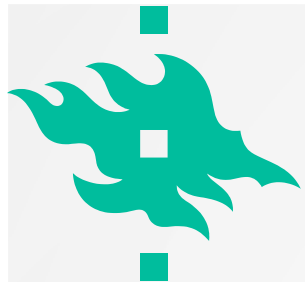


# TUTOR: HAASTATTELUN JÄLKEEN

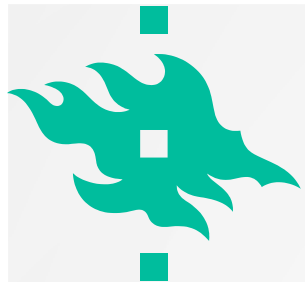
- Keskustele opiskelijan kanssa potilaan lääkehoitoon liittyvistä huomioista ja mitä niille tulisi tehdä. Laatikaa suositukset lääkitysmuutoksiksi, jos hoidollisesti merkittäviä lääkitysongelmia löytyy.
- Toimikaa paikallisten käytäntöjen mukaan ja olkaa yhteydessä lääkäriin, mikäli mahdollista, jos arvioinnissa nousee esille muutostarpeita lääkehoitoon.
- Käykää läpi, miten lääkärille tarkoitettu yhteenveto poikkeaa potilaalle tarkoitettusta. Voitte hyödyntää esim. Suomen Apteekkariliiton tai Yliopiston Apteekin yhteenvetopohjaa tai vastaavaa.
- Hyväksy opiskelijan tekemä lääkehoidon arviointi tai pyydä siihen täydennystä.
- Varmista, että lääkehoidon arviointi käydään läpi myös potilaan ja/tai hänen omaisensa kanssa läpi.

<b>TARKISTUSLISTA</b>	<b>v</b>
<b>1) POTILAAN TAUSTATIEDOT</b>	
a) Ikä	
b) Sukupuoli	
c) Pituus ja paino	
d) Diagnoosit	
e) Eryityiskorvausnumerot	
f) Lääkeaineallergiat ja yliherkkyydet	
g) GFR-arvo (Mikäli ei ole saatavilla, huomioi munuaistoiminnan heikkeneminen)	
h) Muut laboratorioarvot ja mahdolliset seuranta-arvot/-tiedot (Esim. verenpaine-arvot)	
i) Päivystyskäynnit tai toimintakyvyn muutokset viimeisen vuoden/puolen vuoden ajalta	
j) Lääkehoidon arvioinnin tavoitteet / perusteet (Miksi tehdään?)	
<b>2) KOKONAISLÄÄKITYS</b> (Liitä ajantasainen lääkityslista)	
a) Käytössä olevat reseptivalmisteet, itsehoitolääkkeet, ravintolisät	
b) Lääkemuodot	
c) Vahvuudet	
d) Annostukset	
e) Käyttötarkoitukset	
f) Käytön säännöllisyys (Onko lääke tarvittaessa, säännöllisesti vai kuurina otettava?)	
g) Käytön kesto (Kuinka kauan lääke on ollut käytössä?)	
h) Lääkehoidon tavoite	
<b>3) POTILAAN HAASTATTELU</b>	
a) Valmistaudu huolella haastatteluun (tee pilottihaastattelu)	
b) Haastattelukysymykset / Keskustelussa läpikäytävät asiat (Voit hyödyntää valmista haastattelurunkoa) (Varmista, että ymmärrät mitä kysytään ja miksi, mikä on tärkeää juuri tämän potilaan kohdalla eli mitä painotetaan)	
c) Kirjaa haastattelussa esiin tulleet huomiot	

<b>4) HOIDOLLISESTI MERKITTÄVÄT HUOMIOT LÄÄKITYKSESTÄ JA TARVITTAVAT TOIMENPITEET</b>	
a) Hoitovaste (saavutetaanko lääkkeellä toivottu hoitotulos?)	
b) Hoidollisesti merkittävät haittavaikutukset ja haittakuormat	
c) Hoidollisesti merkittävät yhteisvaikutukset ja päällekkäisyydet	
d) Ongelmat lääkkeen ottamisessa	
e) Ongelmat lääkehoitoon sitoutumisessa ja omahoidossa	
f) Muut lääkehoitoon liittyvät ongelmat	
g) Mainitse, jos oireiden tai diagnoosien perusteella puuttuu jokin lääkitys	
h) Mainitse, jos jollekin lääkkeelle puuttuu diagnoosi tai käyttötarkoitus	
i) Muutosehdotukset lääkärille (perustele huomiot ja muutosehdotukset)	
<b>5) LÄÄKÄRIN TAPAAMISEN VALMISTELU</b>	
a) Laadi yhteenveto lääkärille, jossa on muutosehdotukset perusteluineen	
b) Kiteytä lääkärin kanssa keskusteltavat asiat	
<b>6) POTILAAN KANSSA YHTEENVEDON LÄPIKÄYMISEN VALMISTELU</b>	
a) Laadi yhteenveto potilaalle	
b) Kiteytä potilaan kanssa keskusteltavat asiat	
<b>7) LÄÄKÄRIN TAPAAMINEN TAI YHTEISTYÖ LÄÄKÄRIN KANSSA MUILLA TAVOIN</b>	
a) Potilaan tilanteen läpikäynti	
b) Päätökset lääkehoidon muutoksista	
c) Päätökset muutosten toteutumisen ja vaikuttavuuden seurannasta (Vastuunjako)	
d) Sopiminen yhteistyöstä potilaan kanssa (Potilaan osallistaminen mahdollisiin lääkehoidon muutoksiin)	
<b>8) LÄÄKEHOIDON ARVIOINNISSA KÄYTTÄMÄSI TIETOLÄHTEET JA TIETOKANNAT</b>	

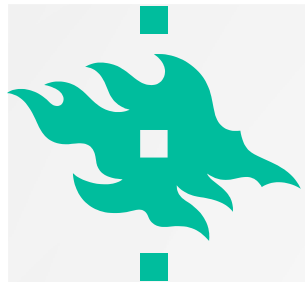


# **VAIHE 3: INFON PITÄMINEN APTEEKISSA ARVIOINTITAPAUKSESTA**

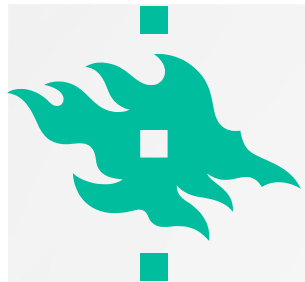


# KOULUTUS / INFO

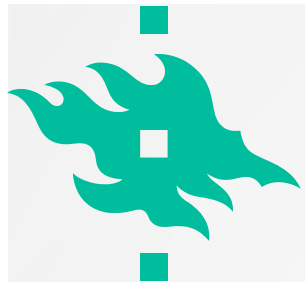
- Tutorin kanssa sovitaan arviointitapauksen yhteenvedon läpikäymisen (koulutusinfo) ajankohdasta ja sisällöstä.
- Yhteenvedo laaditaan anonyymisti perusteellisimmin toteutetusta lääkehoidon arvioinnista tai potilastapauksesta, josta on eniten hyötyä oppimisen näkökulmasta toimipaikalla (esim. sisältää haitallisia lääkekuormia, hoidollisesti merkittäviä yhteisvaikutuksia tai muita lääkitysongelmia).
- Mahdollisuuksien mukaan käy yhteenvedo läpi myös yhteistyötahon toimipisteessä (huom. tehtävä 25).
- Muista, että kyse on luottamuksellisesta potilastiedosta (muista mm. poistaa potilaan tunnistetiedot).



# **VAIHE 4: PALAUTA MOODLE-ALUEELLE PERUSTEELLISIN TEKEMÄSI, LHA-TUTORIN TARKASTAMA LÄÄKEHOIDON ARVIOINTI.**



# VAIHE 5: KÄY TEKEMÄSSÄ ITSEARVIOINTI LÄÄKEHOIDON ARVIOINTIOSAAMISESTASI E-LOMAKKEELLA



# TUTOR: KÄY KIRJAAMASSA ARVIO OPISKELIJAN LHA-OSAAMISESTA TEHTÄVÄN TOTEUTTAMISESSA E-LOMAKKEELLA